

Nr 358.

Av herr **Molander m. fl.**, om avskaffande av riksdagens första kammare och införande av ett enkammarsystem.

Under senaste tiotal år ha vid flera tillfällen inom riksdagen väckts motioner med förslag till första kammarens avskaffande och införande av enkammarsystem. Den tanken har nämligen alltmera börjat mogna och tränga sig fram, att den nuvarande formen för representationens utövande genom tvenne likställda och numera i stort sett likartade kammare icke längre överensstämmer med ett folkligt styrelseskick och detta så mycket mera, som man nu helt och hållet kommit bort från de principer, som voro avgörande för tvåkammarsystemets införande.

När man år 1866 tillskapade en representation, fördelad i två kammare, var avsikten därmed, att den andra kammaren skulle direkt eller indirekt utses av de enligt dåtidens rösträttsbestämmelser röstberättigade medborgarne och således utgöra den folkvalda representationen, under det att första kammaren skulle utses av vissa delegationer och representera den högre bildningen, den större erfarenheten och sakkunskapen samt den upphöjda opartiskheten mellan de olika klassintressena i samhället. Den mest bidragande orsak till detta system torde dock, fast man icke då ville öppet erkänna det, hava varit den, att de då maktägande, av rädsla för att den utvidgade rösträtten skulle medföra en alltför revolutionerande sammansättning av den folkvalda kammaren, sökt efter garantier för de härskande klassernas bibehållande vid makten och funnit en sådan garanti uti en extra kammare vid sidan av den folkvalda. Så tillkom den första kammaren under den bedrägliga uppgiften, att den skulle bliva en »intellektuell politisk elit» och ett »de bästas råd» åt andra kammaren.

Huru föga första kammaren senare kommit att motsvara de uppgifter, som man föregivit skola tillkomma den, torde vara allmänt bekant och behöver därför ej här upprepas. I stället för att bliva en bildningens och den upphöjda opartiskhetens representation, blev den en den mest renodlade krassa intressegrupp för att rida spärr mot all sund och folklig utveckling och tillvarataga storagrarnas, storkapitalisternas och byråkatiens mera privata intressen.

Genom de under senaste åren genomförda ändrade kommunala rösträttsbestämmelserna hava visserligen nyssnämnda intressegruppers makt och in-

flytande i första kammaren åtskilligt minskats, fastän de fortfarande nog göra sig ändock alltför mycket gällande. Genom den nya valordningen har första kammarens utseende och sammansättning ännu mera avlägsnat sig från den typ, som man ursprungligen avsåg att skapa, och fråga är, om den numera i något avseende skiljer sig från den andra, vare sig beträffande sakkunskap, bildningsgrad, erfarenhet eller skicklighet. Om man skulle vilja utfinna någon skillnad mellan de båda kamrarna med bortseende från antalet ledamöter, så skulle den vara, att första kammaren behandlar frågorna mera byråkratiskt och är mindre folkligt sinnad än andra kammaren. Förklaringen härtill ligger däri, att i 1:sta kammaren återfinnas inom alla partierna flera ämbets- och tjänstemän och att kapitalist- och agrarintressena här fått en skarpare betoning.

Någon annan skillnad mellan de båda kamrarna än den sistnämnda lär icke kunna påvisas, och den torde sannerligen ej tillräckligt motivera första kammarens bibehållande utan tvärtom. Man kan därför uppställa den frågan, om det under sådana förhållanden vare sig är behövt, lämpligt, klokt eller ur kostnadssynpunkt påkallat, att i längden hava kvar ett sådant dubbelkammersystem. Svaret härpå måste bliva ett bestämt Nej.

Naturligtvis spela även en del andra intressen en avgörande roll, då det gäller att resa motstånd mot kravet på första kammarens avskaffande. Högern såsom given representant för reaktionen och även till stor del liberallerna och de frisinnade, vilka numera mest till namnet äro artskilda från högern och ständigt motsätta sig folkliga reformkrav, ha i första kammaren alltfortfarande ett stöd och en borg för att förhindra reformer just på grund av kammarens starka byråkratiska inslag. Och av gammal inrotad övilja mot att inlåta sig på till grunden gående reformer vill man hellre nöja sig med de bestående förhållandena än att inlåta sig på än aldrig så berättigade förändringar. Vad socialdemokraterna åter angår, måste man förvåna sig över att även dessa numera motsätta sig en dylik reform; och dock hava de sedan länge haft uppfört på sitt program första kammarens avskaffande, och vid olika tillfällen hava förr i tiden dess representanter varmt talat för reformen i riksdagen. Denna sinnesförändring hos socialdemokratiska riksdagsmännen lär ej kunna förklaras på annat sätt än att de, i och med det partiets inflytande ökats, blivit förborgerligade.

Det är givet, att nu nämnda partier icke offentligt framföra de nyss uppgivna orsakerna såsom verkligt skäl för sitt motstånd i förevarande fråga. Man söker och uppfinner i stället andra skäl härför. Det vanligaste av dessa sökta skäl är detsamma, som den maktägande överklassen använde sig av, då man år 1866 införde tvåkammersystemet. Det påstods då av reaktionärerna och påstås nu av bland andra socialdemokraterna, att första kammaren är nödvändig såsom garanti för, att andra kammaren ej skall genomföra förhastade reformer, utan att en fast vilja därtill finnes hos nationen. Häri skulle alltså första kammarens uppgift ligga. Det vill säga,

första kammaren skall vara en förmyndare och bevakare över andra kammaren, de folkvalda representanterna. Eller med andra ord, folket i val skulle icke anses äga förmåga att själv utvälja representanter, tillräckligt omdömesgilla och kvalificerade att pröva och avgöra de inför andra kammaren förekommande ärendena, utan första kammarens byråkrater jämte kapitalist- och agrarrepresentanter skulle behövas som domare över folkets vilja och önskningsar. Man måste på det bestämdaste protestera mot en dylik odemokratisk uppfattning.

Inga bärande skäl kunna längre uppkonstrueras mot kravet på första kammarens avskaffande. Detta krav är nu så gammalt och genomdiskuterat, att tiden nu är mogen för handling. Vi påfordra fördenskull, att riksdagen redan nu uttalar sig i princip för reformen och hos regeringen begär omedelbart framläggande av förslag till sådan ändring.

På grund av det ovan anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta uttala sig för avskaffande av första kammaren och införande av ett enkammersystem samt hos regeringen anhålla om framläggande för riksdagen av förslag till de ändringar i grundlagarna och andra författningar, som därav påkallas.

Stockholm den 20 februari 1924.

Helmer Molander.

Viktor Herou.

K. Kilbom.

Aug. Spångberg.

J. P. Dahlén.

Verner Karlsson.

Rob. Samuelsson.
